

Frumvarp til laga um neytendalán

eins og það lftur út skv. athugasemdum ráðuneytisins 16.10.1992,
svo og athugasemdir sem fram komu á fundi nefndarinnar 28.10.1992.

I. KAFLI

Gildissvið og hugtök laganna.

1. gr.

Lög þessi taka til lánessamninga sem lánveitandi gerir í atvinnuskyni við neytendur.

2. gr.

Eftirtaldir lánessamningar eru undanþegnir lögum þessum:

- a. Lánessamningar sem gilda skemmri tíma en þrjá mánuði.
- b. Lánessamningar sem fela í sér endurgreiðslur án vaxta og kostnaðar.
- c. Leigusamningar, nema eignarleigusamningar, sbr. lög nr. 19/1989.
- d. Lánessamningar að lægri fjárhæð en 15.000 kr. eða að hærri fjárhæð en 1500 000 kr.
- e. Lánessamningar sem tryggðir eru með veði í fasteign.
- f. Lánessamningar í formi yfirdráttarheimildar af tékkareikningi.
- g. Lánessamningar sem eru gerðir í því skyni að kaupa eða viðhalda fasteignum eða til þess að reisa, endurnýja eða endurbæta byggingu.

Bankaeftirlit Seðlabanka Íslands: Sjá ekki efnisleg rök fyrir því að undanþiggja þá flokka lána sem greindir eru í e og g-liðum. Gerð er og athugasemd við hámarksfjárhæðina í d-lið. Vísað er að öðru leyti í umsögn 14.10.1992.

3. gr.

Þrátt fyrir undanþágu skv. f-lið 2. gr. og um er að ræða samkomulag milli lána- stofnunar eða fjármálastofnunar og lántakanda um lánveitingu í formi heimildar til fyrir- framúttektar af tékkareikningi, þó ekki greiðslukortareikningi, skulu lánakanda veittar eft- irtaldir upplýsingar áður en gengið er frá samningnum:

- a. Hvaða takmörk eru á lásupphæðinni sé um slíkt að ræða.
- b. Hverjir eru ársvextir og hvaða gjöld falla á lánið frá þeim tíma er geng- ið er frá samningnum, svo og við hvaða skilyrði megi breyta þeim.
- c. Með hvaða hætti samningi skuli sagt upp.
- d. Lánakanda skal tilkynnt um allar breytingar á ársvöxtum eða viðeigandi gjöldum sem verða á samningstímanum. Slíkt má gera með því að vekja sérstaka athygli á breytingunni í reikningsyfirliti eða með áberandi auglýsingum í fjölmiðlum.

4. gr.

Merking orða í lögum þessum er sem hér segir:

- a. Neytandi er einstaklingur sem í viðskiptum sem lög þessi ná til tekur lán og/eða kaupir vöru eða þjónustu gegn endurgjaldi, enda séu viðskiptin ekki gerð í atvinnuskyni.
- b. Lánveitandi er einstaklingur, lögaðili eða hópur slíkra aðila sem veitir lán.
- c. Lánessamningur er samningur þar sem lánveitandi veitir eða lofar að veita lántakanda lán í formi greiðslufrests eða svipaðrar fjárhagslegrar fyrirgreiðslu og lántakandi lofar að greiða samkvæmt ákvæðum samningsins.
- d. Heildarlántökukostnaður lántakanda er allur kostnaður sem hlýst af töku lánsins og lántakanda ber að greiða, þar með taldar vaxtagreiðslur.
- e. Árleg hlutfallstala kostnaðar er heildarlántökukostnaður sem hlýst af gerð lánessamnings, lýst sem árlegri prósentu af upphæð láns þess sem veitt er og reiknuð út í samræmi við 10.–12. gr.
- f. Eignarréttarfyrrvari er þegar við kaup á vöru er samið um að lánveitandi geti tekið vöruna til sín ef neytandi stendur ekki við skuldbindingar sínar samkvæmt samningnum.

Bankaefirlit Seðlabanka Íslands: Á eftir orðunum „árleg hlutfallstala kostnaðar“ í e-lið komi: hér eftir nefnd virkir vextir.

II. KAFLI

Upplýsingaskylda lánveitenda.

5. gr.

Lánessamningur skal gerður skriflega og fela í sér upplýsingar þær sem tilgreindar eru í 6. og 8. gr. Neytandi skal fá í hendur eintak af lánessamningnum.

6. gr.

Við gerð lánessamnings skal lánveitandi gefa neytanda upplýsingar um:

1. Höfuðstól, þ.e. lánsfjárhæð án nokkurs kostnaðar.
2. Fjárhæð útborgunar þ.e. höfuðstóll að frádregnum lánskostnaði.
3. Árlega nafnvexti.
4. Lántökukostnað í krónum, reiknaðan út skv. 7. gr.
5. Árlega hlutfallstölu kostnaðar, þ.e. heildarlántökukostnað, lýst sem árlegri prósentu af upphæð höfuðstólsins og reiknaðri út skv. 10.–12. gr.
6. Heildarupphæð þá sem greiða skal, þ.e. samtölu höfuðstóls, vaxta og lánskostnaðar.
7. Fjöldi einstakra greiðslna, fjárhæð þeirra og gjalddaga.
8. Gildistíma lánessamnings og skilyrði uppsagnar hans.

Ef breyta má lánskostnaði, afborgunum eða öðrum atriðum lánskjara á samningstímanum skal lánveitandi greina neytanda frá því við hvaða aðstæður breytingarnar geta orðið. Ef ekki er unnt að reikna út árlega hlutfallstölu kostnaðar skal lánveitandi þess í stað skýra neytanda frá því hverjir árlegir nafnvextir eru, hvaða gjöld falla á lánið og við hvaða aðstæður breytingar geti orðið.

Útreikningur á lántökukostnaði.

7. gr.

Lántökukostnaður felur í sér allan kostnað af láninu, þar með talda vexti og önnur gjöld sem neytandi skal greiða af því, með þeim undantekningum sem greinir í 2. mgr. Þegar reiknuð er út árleg hlutfallstala lánskostnaðar skal ekki tekið tillit til eftirfarandi

kostnaðarliða:

1. Kostnaðar vegna vanskila.
2. Kostnaðar sem lántakandi greiðir við kaup á lausafé eða þjónustu, hvort heldur kaupin fara fram gegn staðgreiðslu eða samkvæmt láNSSamningi.
3. Kostnaðar vegna yfirfærslu fjár.
4. Kostnaðar vegna viðskiptareiknings sem ætlað er að taka við afborgunum af láninu að undanskildum kostnaði við innheimtu endurgreiðslna, hvort heldur um er að ræða staðgreiðslu eða annað greiðslufyrirkomulag.
5. Félagsgjalda er rekja má til samninga sem ekki tengjast láNSSamningnum, jafnvel þótt þau hafi áhrif á láNSSkilmála.
6. Kostnaðar vegna trygginga eða ábyrgða nema þær eigi að tryggja lánveitanda endurgreiðslu lánsins.

Ákvæði 3.–4. tölul. 1. mgr. eiga því aðeins við að **neytandi** hafi hæfilegt valfrelsi um það með hvaða hætti yfirfærsla fjárins eða endurgreiðslan fari fram, svo og að kostnaður sé ekki óeðlilega hár.

8. gr.

Þegar samningur er gerður skal lánveitandi gefa lántakanda upplýsingar um kostnað þann sem frá er greint í 2.–6. tölul. 1. mgr. 7. gr. og jafnframt tilgreina hvenær slíkur kostnaður fellur á. Ef kostnaður er óþekktur skal lánveitandi, ef kostur er, veita lán-takanda upplýsingar um hvernig hann er reiknaður út eða áætla hver hann er.

Breytilegur lántökukostnaður.

9. gr.

Þó að í lögum þessum sé kveðið á um að **neytandi** skuli fá upplýsingar um vexti eða fjárhæðir þar sem vextir eru meðtaldir, sbr. 6. gr., kemur það ekki í veg fyrir að aðilar geti samið um að vextir séu að nokkru eða öllu leyti breytilegir. Skal þá greint frá vöxtum eins og þeir eru á þeim tíma sem upplýsingarnar eru gefnar, **tilgreint skal með hvaða hætti vextirnir eru breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breytast.**

Útreikningur árlegrar hlutfallstölu kostnaðar.

10. gr.

Árleg hlutfallstala kostnaðar skal vera tala sem samsvarar til núvirðis allra skuldbindinga (lána, endurgreiðslna og kostnaðar), er til kann að koma eða þegar er fyrir hendi og lánveitandi og neytandi hafa samið um. Hlutfallstalan skal reiknuð út í samræmi við stærðfræðilíkingu sem nánar er mælt fyrir um í reglugerð er ráðherra setur. Í henni skal einnig setja nánari reglur um útreikning kostnaðarins.

11. gr.

Árleg hlutfallstala kostnaðar skal reiknuð út á þeim tíma sem láNSSamningur er gerður. Við útreikning árlegrar hlutfallstölu skal gengið út frá því að láNSSamningur gildi umsaminn tíma og að lánveitandi og neytandi standi við skuldbindingar sínar samkvæmt skilmálum samningsins.

12. gr.

Ef láNSSamningur heimilar breytingu á vaxtagjöldum þar með talið **vísitölubinding og verðlagsmiðun** eða öðrum gjöldum sem teljast hluti árlegrar hlutfallstölu kostnaðar en ekki er unnt að meta hverju nemi á þeim tíma sem útreikningur er gerður skal reikna út árlega hlutfallstölu kostnaðar á þeirri forsendu að vextir og annar kostnaður verði óbreyttur til loka lánstímabilsins.

Þegar reiknuð er út árleg hlutfallstala kostnaðar skal gera ráð fyrir eftirfarandi:

1. Ef engin hámarksupphæð er tilgreind í láNSSamningi skal hámarksupphæð láns, sem veitt er, teljast 150.000 kr.

2. Ef ekki er tilgreindur ákveðinn lánstími og ekki er unnt að ráða hann af samningi skal lánstími talinn eitt ár.
3. Ef í samningi er kveðið á um fleiri en einn greiðsludag skal **reikna með** endurgreiðslu á þeim tíma sem samningur kveður fyrst á um.

Auglýsingar.

13. gr.

Í auglýsingum um lánveitingar til neytenda eða viðskipti með lánsfyrirgreiðslu skal gefa upp vexti, lántökukostnað og árlega hlutfallstölu kostnaðar með viðhlítandi dæmi sé annars ekki kostur. Ef lánveitandi er jafnframt seljandi vöru eða þjónustu skal hann einnig gefa upp staðgreiðsluverð.

III. KAFLI

Vanræksla á upplýsingaskyldu.

14. gr.

Séu ekki veittar upplýsingar um lántökukostnað sem greinir í 4. tölul. 1. mgr. 6. gr. skal **neytandi** greiða höfuðstól og ársvexti af honum sem samsvara vöxtum af almennum skuldabréfum samkvæmt **auglýsingu** Seðlabanka Íslands.

Ef lántökukostnaður er tilgreindur í samræmi við 4. tölul. 1. mgr. 6. gr. er lánveitanda eigi heimilt að krefjast frekari lántökukostnaðar. Sé árleg hlutfallstala kostnaðar, sem um getur í 5. tölul. 1. mgr. 6. gr., of lágt reiknuð getur lánveitandi ekki krafist hærri lántökukostnaðar.

Ákvæði 1. og 2. mgr. gilda ekki ef lánveitandi getur sannað að **neytanda** hefði mátt vera ljóst hver lántökukostnaðurinn átti að vera. Ef ákvæði 1. eða 2. mgr. leiða til lækkunar eftirstöðva skal **neytandi** greiða þær samkvæmt samningnum og lækkunin koma fram á síðustu afborgunum.

15. gr.

Hafi lánveitandi ekki veitt þær upplýsingar sem fyrir er mælt í 6. gr., sbr. 5. gr., getur það skapað honum bótaábyrgð, enda hafi neytandi mátt ætla að lánskjör væru hagstæðari en þau síðar reyndust vera.

IV. KAFLI

Greiðsla fyrir gjalddaga.

16. gr.

Neytanda skal heimilt að standa skil á skuldbindingum sínum samkvæmt lánsamningi fyrir þann tíma sem settur er í lánsamning sem lausnardagur. Greiði neytandi fyrir þennan tíma getur hann krafist lækkunar á lánskostnaði sem nemur þeim vöxtum eða öðrum kostnaði sem greiða átti eftir greiðsludag. Ekki er hægt að krefjast endurgreiðslu vegna kostnaðar sem er óháður því hvenær greiðsla er innt af hendi.

17., 18. og 19. gr. falli brott.

V. KAFLI

Framsal kröfuréttinda.

20. gr.

Ef lánveitandi framselur kröfu til þriðja aðila getur neytandi haldið uppi sömu mótbárum við hann og upphaflegan eiganda kröfunnar. Sama á við ef kröfuhafi hefur sett kröfuna að veði og fjárnám hefur verið gert í henni.

Þetta á þó ekki við ef neytandi innir greiðslu af hendi til lánveitanda og veit að lánveitandi hefur ekki rétt til að taka við greiðslu eða gera samning þar að lútandi né heldur þótt neytanda hafi verið það ókunnugt, ef hann nálgast ekki upplýsingarnar af ásetningi eða vítaverðu gáleysi.

Ef neytandi á kröfu á hendur lánveitanda, sem jafnframt er seljandi, vegna kaupa, t.d. vegna galla, er framsalshafi meðábyrgur lánveitanda þar til uppgjör hefur farið fram. Lánveitandi er þó ekki skyldugur að greiða meira en það sem hann hefur fengið greitt frá neytanda.

21. gr.

Lánveitanda er ekki heimilt að taka við vixli af neytanda sem greiðslu eða tryggingu fyrir greiðslu, sem við framsal getur valdið því að réttur neytanda til þess að halda uppi mótbárum glatast. Ekki er heldur heimilt að taka við ávísunum útgefnum af neytanda sem tryggingu fyrir greiðslu í þessu sambandi.

VI. KAFLI

Kaup með eignarréttarfyrirvara og um endurheimt eignarréttar.

22. gr.

Ef söluhlutur er seldur með eignarréttarfyrirvara getur lánveitandi endurheimt hlutinn á grundvelli skriflegs kaupsamnings þar sem skýrt er kveðið á um eignarréttarfyrirvarann. Skilyrði endurheimtunnar er að neytandi sé í vanskilum með afborganir eða lánskostnað.

Þegar söluhlutur er endurheimtur skal við uppgjör á milli aðila lánessamnings reyna að komast sem næst því að þeir verði jafnsettir og ef viðskiptin hefðu ekki átt sér stað.

Ef andvirði söluhlutar er meira en sem nemur eftirstöðvum lánessamnings skal lánveitandi endurgreiða neytanda mismuninn. Ef andvirði söluhlutar er minna skal neytandi endurgreiða lánveitanda mismuninn.

Við mat á andvirði söluhlutar skal lítið til þess hvort slit og rýrnun söluhlutar er eðlilegt og til frádráttar vaxta frá endurheimtudegi til loka lánessamnings.

23., 27., 28. og 29. gr. falli brott.

24. gr.

Nú greiðir neytandi skuld eftir gjalddaga með dráttarvöxtum og áföllnum kostnaði áður en hlutur hefur verið endurheimtur. Getur lánveitandi þá hvorki gjaldfellt skuldina og endurheimt hlut á þeim forsendum né beitt öðrum þeim úrræðum sem tiltæk voru fyrir greiðslu nema sérstakar ástæður séu fyrir hendi.

Útreikningur eftirstöðva.

25. gr.

Við útreikning eftirstöðva skuldar er lánveitandi vill endurheimta söluhlut samkvæmt kaupsamningi með eignarréttarfyrirvara skal taka tillit til eftirfarandi atriða:

1. Frádráttar vaxta frá þeim degi er hlutur er endurheimtur ef lánsvextir hafa verið greiddir fyrir allt tímabilið.

2. Ef hlutur er endurheimtur á öðrum degi en gjalddaga skal vaxta- og kostnaðartímabil miðast við næsta gjalddaga á eftir.

Útreikningur andvirðis söluhlutar.

26. gr.

Pegar söluhlutur er endurheimtur skal andvirði hans renna til kaupanda við uppgjör milli aðila. Andvirði söluhlutar er sú fjárhæð sem unnt er að fá fyrir hlutinn við sölu hans á almennum markaði. **Komi upp ágreiningur um hvað sé verð söluhlutar á almennum markaði skal hann útkljáður með matsgerð tveggja dómkvaddra og óhlutdrægra manna.**

30. gr.

Nú hafa fleiri en einn hlutur verið keyptir samkvæmt einum samningi og lánveitandi leggur fram kröfu um endurheimt þeirra. Getur **neytandi** þá valið einn eða fleiri hlutanna til afhendingar gegn því að greiða um leið mismun andvirðis þeirra hluta sem hann heldur eftir, sbr. 25. gr. Ef inneign lánveitanda er minni en andvirðið á **neytandi** rétt á að fá mismuninn greiddan um leið og hlutirnir eru afhentir.

Í fjórtán daga frá endurheimt hefur **neytandi** rétt til að innleysa hina endurheimtu hluti til sín. Skal hann þá greiða fjárhæð þá sem inneign lánveitanda er hærri en verðmæti þeirra hluta sem eftir eru. Skal fjárhæðin reiknuð skv. 25. gr.

Neytandi getur ekki leyst til sín hlut ef hann er úr safni eða samstæðu sem lánveitandi hefur einnig endurheimt frá **neytanda** og aðskilnaðurinn hefur í för með sér verulega rýrnun á verðmæti hlutanna.

VIII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

31. gr.

Viðskiptaráðherra getur ákveðið að lög þessi taki ekki til tiltekinna tegunda lána sem veitt eru gegn lægra gjaldi en almennt gerist og standa almenningi ekki til boða.

32. gr.

Viðskiptaráðherra getur sett reglur um hvernig prenta skuli leiðbeiningar um réttarstöðu **neytanda** á skriflega samninga og skjöl sem lögin taka til.

33. gr.

Viðskiptaráðherra getur breytt fjárhæðarmörkum lánssamninga sem lög þessi taka til eftir því sem verðlagsþróun gefur tilefni til.

IX. KAFLI

Refsiákvæði og gildistaka.

34. gr.

Ef tjóni er valdið með broti á lögum þessum telst það bótaskyldt í samræmi við almennar reglur skaðabótaréttar.

Gera má lögaðila að greiða bætur þó svo að sök sannist ekki á neinn tiltekinn starfsmann lögaðilans ef sýnt þykir að einhver starfsmaður lögaðilans hafi gerst brotlegur við ákvæði laga þessara.

Bætur sem dæmdar verða sbr. 1. mgr. má innheimta hjá þeim einstaklingi sem dæmdur er bótaskyldur eða lögaðila þeim sem hann starfaði hjá þegar brotið var framið.

35. gr. *falli brott.*

36. gr.

Eigi má með samningi víkja frá ákvæðum laga þessara né reglugerða, sem settar kunna að verða samkvæmt lögnum, lántakanda í óhag.

-Greinin færir í 8. kafla.

37. gr.

Lög þessi öðlast gildi um leið og samningur um Evrópska efnahagssvæðið að því er Ísland varðar.

VISA-Ísland: Vísu til umsagnar sinnar frá 6.10.1992 svo og umsagnar Verzlunarráðs Íslands. Benda sérstaklega á athugasemd í umsögn sinni efst á bls. 3 þar sem segir að ekki sýnist óeðlilegt að í lögum um neytendalán væru einhver ákvæði um samskipti fjármögnunaraðila og söluaðila vegna neytendalána.

Athugasemdir Verzlunarráðs eru í sérstöku bréfi.